

Koronavirus-Pandemy 2019/2020

D **Koronavirus-Pandemy 2019/2020** – oder au **COVID-19-Pandemie** – isch e Wälle von ere Chranket, wo änds 2019 z China agfange het und sich in es paar Wuche i vili Länder uf dr ganze Wält vrbreitet het. Wil huuffe Lüüt i so vil Regioone wäge dere Süüchi chrank woorde sind, het me vom Jänner 2020 bis afangs März 2020 in immer mee Länder vo dr *Koronavirus-Epidemy 2019/2020* gredt.

Am 30. Jänner 2020 het d Wältgsundhäitsorganisazioon WHO, wo gnau gluegt het, wie sech di schwääri Lungechranket usbreitet, wägen iiren en *internazionali Gsundheitsnotlag* usgrueeffe; am 4. März 2020 het si gseit, s Risiko sig ganz hööch ass sich dr Chranketserreger uf die ganzi Wält vrbreiti. Am 11. März het d WHO gseit, jetz wo s scho in anz vile Länder zu Epidemie choo isch, luegi me die ganzi Süüchi offiziell als e Pandemy aa.

Inhaltsverzeichnis

wo s agfange het

wie sech d Chranket vrbreitet het

wie vill Lüüt chrank gsi und wie viel gstorbe sind

was men i de Länder drno gmacht het

was me gäge d Epidemy cha mache

Weblink

Fuessnoote

wo s agfange het

D Chranket isch s erschte Mol im Dezämber 2019 de Dökter a verschidene Spitäaler i dr Milionestadt Wuhan i dr chinesische Provinz Hubei ufgfalle. Si chunt vom Koronavirus, wo jetz dr Name SARS-CoV-2 übercho het und wo me vorhäär gar nit kännt het. D Virologe säge dr Chranket *Covid-19*; das isch d Abchürzig für s ängliche *Corona virus disease 2019*.

SARS isch abgchürzt für dr änglich Chranketsname *severe acute respiratory syndrome*, was is Dütschen übertreit «Schwääri akuti Chranket vo de Otemwäg» heisst; me könt die Chranket erscht sid em Joor 2002, wo si z China wägem eerschte Koronavirus SARS-CoV agfange chet. 2002 bis 2003 isch druus e wältwyti Pandemy woorde, wo drby uf dr Wält 774 Lüüt gstorbe sind.

Me het afangs 2020 gly usegfunde: S nöie Virus isch wie scho s SARS-CoV vom ene wilde Tier choo und het dank uf em grosse «Hunan-Fischmäaret» z Wuhan, wo me vil Sorte vo gfangene Tier vrchauft het, über e Zwüschestazioon im ene andere Tier chönne uf en Persoon, wo dört gschaffet het, übergumpe; und vo däm erschte infizierte Mönsch het sech s Virus gly uf anderi Lüüt vrbreitet, bevor me s gmerkt het. D Forscher danke, der ursprünglich Wirt vo däm Virus sig e Flädermuus gsi; vo verschidene südoschtasiatischen Aarte vo Flädermüüs sind änlechi Viire bekant; bin eren Aart vo Schuppeter het men es Virus gfaunde, wo fasch gnau die glychligi Erbalaag het wie di nöie SARS-Vire. Am 1. Jänner 2020 het d Stadt Wuhan der verdächtigt Määret lo zuetue.

Wie me de es paar Wuche spöter bi de Nachforschigen über en Afang vo dr Epidemy z China gmerkt het, isch der erscht dokumäntiert Fall vo der nöie Chranket – me redt i der Epidemiology vom «Indexpaziänt» oder au vom «Paziänt Null» – worschyns Mitti Novämber 2020 z Wuhan behandelt worde.

Am 30. Dezämber 2019 het dr chinesisich Dokter Li Wenliang vom ene Spital z Wuhan syne Fachkoleege im Internet in ere Chatgruppe gschribe, es sige bi iim uffellig vill Paziänte mit ere bsundere Lungenenzündig, wo vom ene nonig bekante Virus chömi; d Chranket chönt s *schwääre akute Syndrom vo de Atemwäg* sy, s SARS. Do drufabe het d Polizei em Li Wenliang und syne Koleege Vorwürf gmacht, si miechten öpis schlächts für die öfentlich Ornig. Me het se zwunge, es Papyr z unterschrybe, si würde drmit ufhööre. Dr Dokter Li Wenliang het sich de gly sälber agsteckt, und er isch nach paar Wuche a dere Chranket gstorbe.

Am 31. Dezämber 2019 het China dr WHO gseit, me heig z Wuhan es paar Fäll von ere schwääre Lungenenzündig, wo me nid wüssi, vo welem Chranketserreger si chöm. Am 7. Jänner het me z China bin es paar Paziänte das nöie Koronavirus idäntifiziert, wo a deren Epidemy tschuld isch. No es Wyli het me z China wenig gmacht zum wyteri Asteckige z verhindere und so isch d Chranket unkontrolliert vo vilne Lüüt is ganze Land und mit em staarche Flugvercheer i die ganze Wält trät worde. Erscht es paar Wuche spöter het me langsam i andere Länder gmerkt, es chunt öppis Gfäärlechs uf eim zue.

wie sech d Chranket vrbreitet het

Mitti Jänner het me ghört, d Chranket sig au bi Lüüt vo anderne Länder, wo us China cho sind, usbroche. Am 13. Jänner het Thailand son e Fall gmäldet, am 15. Jänner Japan au eine und am 20. Jänner Südkorea no eine. Wenn sech öper agsteckt het, goot s bi däm nöie Virus es paar Tääg bis öpe zwo Wuche, bis me biinem d Simptom vo dr Chranket merkt: drum chöme Lüüt mit em Chranketserreger mit vil andere Persoone in Kontakt, wenn si sälber gar nonig schwäär chrank sy. So isch es immer wider z spoot zum öpis gäge di wyteri Vrbreitig vom Virus z tue.

Mitti Jänner 2020 sind elei z Wuhan scho öpen anderthalbtuusig Lüüt chrank gsi. Jetz het me gseh: au Lüüt, wo döört bi de Spitöoler schaffe, wärde chrank, drum isch me jetz sicher gsi, s Virus cha au vo Mönsh zu Mönsh übertreit wärde. Und do het China agfange mit staarche Massnahme gäge d Epidemy.

Bis änds Jänner hets z China scho meh weder viertuusig Chranketsfäll gää und meh weder achzg Lüüt sin a dr nöie Chranket gstorbe. Und jetz het me au Fäll z Öiropa gmäldet, zeerscht z Frankrych.

Am 9. Februar 2020 sind s meh weder achthundert Tooti z China gsi, und z Wuhan meh weder tuusig chranki Agstellti vo de Gsundheitsbetriib. Im Monet März 2020 het dr Kampf gäge d Epidemy z china Erfolg gha und es het denn im Land chuume Asteckige gää, die meischte *Covid-19*-Chranke sind wider gsund worde.

Am 14. Februar 2020 isch dr eerscht Fall z Afrika gmäldet worde, am 15. Februar der eerscht Tooti wäge *Covid-19* z Öiropa. Am 20. Februar het dr Iran gmäldet, dort sige zwöi Lüüt a dere Chranket gstorbe. Z Südkorea het me bis am 22. Februar scho meh weder vierhundert Infizierte gha und zwöi Todesfäll.

Italie isch das öiropäische Land, wo de im Februar 2020 am meischte *Covid-19*-Chranketsfäll gha het, fasch alli in ere Region vo der südliche Lombardei un z Venezie. Es paar Lüüt sind gstorbe. Bis Ändi Februar het me scho us meh weder dryssg Provinze vo Itaalie infizierte Paziänte gmäldet; es sind meh weder sächshundert, und sibezeää Lüüt im Land sind bis dohii a dr Chranket gstorbe, und meh weder hundert bis am 4. März. Wo sech d Chranket no vil mee usbreitet het, isch z Oberitalie d Region Lombardei ganz und s

e Dokter im Schutzazug z Wuhan mit ere Paziäntin

Piet rund um Venedig und um Rimini abgspeert worde, ussert für d Lüüt wo wäge wichtige Sache müesse umefaare; wär cha sett deheime schaffe. Gly drufabe het die iteliänischi Regierig bschlosse, im ganze Land sig jetz s Umreise vrbotte ussert für wichtigi Sache.

wie vill Lüüt chrank gsi und wie viel gstorbe sind

Was me bis am 26. Februar 2020 gwüsst het: Z China het me vo dere Chranket meh weder füüfesibezgtuusig Paziänte gmäldet, und fasch zwöituusig Lüüt sind dra gstorbe, uf dr ganze Wält 2761. Vil meh weder bi der SARS-Epidemy vo 2003.^[1] Mit rigoroose Massnaame schynts dr chinesische Regierig sid afangs März 2020 glunge z sy, die wyteri Vrbreitig vo dr Chranket staarch zruggzbinde. Es sind au scho ganz vill chranki Lüüt wider gesunde woorde.

Am 29. Februar het me d Chranket i 55 Länder gha, mit fasch achzgtuusig infizierte Persoone z China und meh weder sibetuusig in anderne Länder. Bis dohii sind 2924 Lüüt a *Covid-19* gstorbe. Die würlklich Zaal vo den Asteckige het me nid gnau chönne usefinde, es git schynts vill Lüüt, wo zwar vom Virus infiziert wäärden und doch keini Chranketssimptom zeige; und me het au nit in allne Länder gnueg gly agfange d Paziänte gnau azluege. Es het bis am 7. März chly mee weder achzgtuusig Fäll gää.

Bis am 2. März 2020 isch die offiziell gmäldeti Zaal vo den Infizierte oder Chranke z China uf meh weder achzgtuusig gstyle, und die vo de Toote wältwyt, so guet ass es d WHO het chönne säage, uf 3061. Im Monet März sind wider vill vo de chranke Lüüt z China gesund woorde und es het im Land nume no ganz wenig nöji Fäll ggää, drfür jetz vill meh i anderne Länder. Am 3. März isch d Chranket us 74 Länder gmäldet gsi. Am 11. März isch die Zaal vo den offiziell bi dr WHO gmäldete *Covid-19*-Chranketsfäll – also ooni die nit bekanten Asteckige – scho bi mee als 120'000 gsi.

Z Dütschland het s Robert Koch-Institut am 1. März 2020 scho 129 Fäll vo dr Lungechranket und am 4. Merz scho 262 regischtriert, bis am 7. März sind s 670 gsi und am 9. März mee weder tuusig und Mitte März 2020 füüfehalbtuusig.

I dr Schwiiz sind s am 4. März fascht hundert vom Koronavirus infizierteri Persoone gsi.^{[2][3]} Bis am 7. März het s i dr Schwiiz mee weder zwöihundert Chranki gha, bis am 9. März scho fasch vierhundert, am 11. März mee als sächshundert, und bis dohii sind vier Lüüt im Land a dr Chranket gstorbe. Mitti März het d Schwiiz offiziell 2'200 Fäll gha.

Vo Öschtrych het me bis am 7. März 74 Chrankni gmäldet. D Gränze gägen Itaalie isch zueetoo worde. Im Bundesland Tirol isch es rund um e Ferienort Ischgl und St. Anton am Arlberg z bsunders vilne Asteckige cho, und me dänkt, vili Tuurische heige d Chranket vo däm bekante Ferienort i den Alpe in anderi Länder broocht. Die beide Ort, und spöter no anderi, sind ab em 13. März 2020 isoliert worde.^[4]

D USA hend i verschidene Bundesstaate zämezelt bis Mitti März mee weder drüütuusig *Covid-19*-infizierteri Lüüt gha.

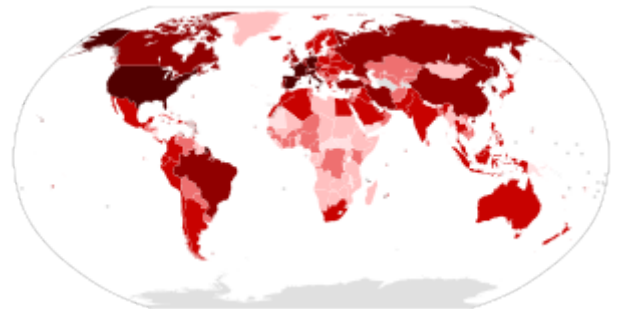
Am 6. März sind gmäss den offizielle Lischte mee weder 100'000 Infizierteri gmäldet gsi. Z Italie het me fasch viertuusig gha. Bis am 9. März het me vo öppe hundert Länder Bricht über agschteckti Lüüt gha; die offizielli Zaal isch bi 111'284 gsi und zwee täag drufabe scho bi wyt über 120'000, Mitti März sind s fasch 163'000 gsi und do drmit s erschte Mol mee Paziänte usserhalb vo China als i däm Ursprungsland vo dr Pandemy. Bis am 17. März sind bi dr WHO vo dr ganze Wält offiziell mee als 200'000 Chranki gmäldet gsi, bis am 22. März scho mee weder 300'000.

Vo divärse Länder ooni es modärns Gsundheitssischteem oder wo schwääri politische Kryse hend dänkt me, es sige keini würlkech zuetreffende Zaale bekant und der WHO gmäldet worde; bsunders vom Iran mit worschynts öppe tuusig Fäll bis änds Februar und schynts am zwöitmeische wäge dr Chranket Gstorbene nach China het me nüüt gnaus gwüsst über d Epidemy. D WHO seit, zeerscht heig men im Iran e Zyt lang

gar nid gmerkt, ass s nöie Koronavirus is Land choo isch. Und us däm Land, wo me vo de Religionsbehörde lang gwüssi Schutzmassnahme vrhinderet het, döörffte vil Lüüt, bsunders Pilger i die heilige Stadt Kuum, d Chranket in anderi Länder mitgnoo ha.^{[5][6]} Bi de Nochberländer het me d Landesgränze zum Iran gspeert. Afangs März sind chinesischi Gsundheitsexpärte em Iran go hälfe.

Und uf dr ganze Wält het me i vilne Länder bi wytem nid alli Asteckige registriert; nume i ganz wenige Länder wie öppe z Südkorea und z Singapur het me sistematisch die verdächtige Chranketsfäll au uf s nöie Koronavirus undersuecht und so d Epidemy chönne überwache und ygränze. D Fachlüüt vo dr Süücheforschig säge, die tatsächliche Zahl vo de Asteckige sig vilecht öppe sächsmol grösser als das, wo die offizielle Mäldige azäige; suscht chönt me die überraschend schnälli Vrbrätig vom Virus gar nid erkläere.^[7]

D Epidemy isch in churzer Zyt gmäss de Informazioone vo dr WHO bis Mitti März 2020 i fasch alli Länder uf dr Wält choo:

wo d Chranket bis Mitti März 2020 hiicho isch

- z Asie: uf Indie, Japan, Südkorea, Iran, Kambodscha, Malaysia, Nepal, Philippine, Singapur, Sri Lanka, Taiwan, Thailand, Vereinigte Arabische Emirate, Vietnam, Israel, Libanon, Kuwait, Hongkong, Bahrain, Macau, Katar, Oman, Indonesie, Jordanie, Pakistan, Aserbaidschan, Saudiarabie, Afghanistan, Bhutan, Paleschtyna, d Maledyve, Türkei, Mongolei, Bangladesch, Kasachstan, Usbekistan
- z Europa: uf Itaalie, Belgie, Düütschland, Öschtrych, Finnland, Frankrych, Russland, Schweede, Spanie, Grossbritannien, Schwiiz, Norwege, Holand, Kroatie, Dänemark, Georgie, Rumänie, Island, Estland, Litau, Monaco, Armenie, San Marino, Griecheland, Portugal, Andorra, Luxeburg, Nordmazedonie, Wyssrussland, Irland, Liechteschtei, Pole, Ukraine, Tschechie, Gibraltar, Slowakei, in Vatikan, uf d Färöerinsle, uf Serbie, Ungarn, Bosnien und Herzegowina, Malta, Moldawie, Albanie, Zypern, Ukraine, Kosovo
- uf Auschtralie und Neuseeland
- z Amerika: uf Kanada, USA, Mexiko, Brasilie, Ecuador, Dominikanische Republik, Argentinie, Chile, Saint-Barthélemy-Inse, Peru, Costa Rica, Französisch-Guayana, Paraguay, Jamaika, Honduras, Bolivie, Kolumbie
- z Afrika: uf Ägypte, Algerie, Nigeria, Senegal, Marokko, Tunesie, Kamerun, Togo, Südafrika, Demokratische Republik Kongo, Burkina Faso, Elfebäiküschte, Gabun, Kenia, Ruanda, Sudan, Mauretanie

Noch es paar Wuche het me gmerkt, die meischte Chranke wärde mit dr Zyt wider gsund, s nöie Virus isch aber em Schyn a gfäärlicher weder d Influenza, wo me drvo d Grippen überchunt, und macht bi teil Paziänte ganz schwääri Lungechrankete, wo me dra cha stäärbe. Vom SARS-CoV-2 goot bsunders für die eltere Lüüt, wenn si chrank wäärde, es grosses Risiko für d Gsundheit uus.

was men i de Länder drno gmacht het

China, internationali Organisazioone und de mit dr Zyt au fasch alli Länder wältwynt händ mit em Virus Covid-19 ganz vil z tue gha.

Am 23. Januar 2020 het die chinesische Regierig d Stroosse, d Ysebaane und d Fluglinie uf Wuhan lo speere. D Lüüt z Wuhan händ nümen us iirere Stadt töörffe, und die grossen Yrichtigen und soziale Träffpunkt wie d Chino und d Määret sind zue gsi. Für d Wirtschaft vo däm grosse nationale Logistik- und Vercheerszäntrum am Jangtse-Fluss, mit dr gröschte Flussbrugg wynt und breit, öpis ganz dramatischs. I de

Wuche drufabe het me no meh Stedt vo dr Provinz Hubei blockiert, und bi allne Gmeinde i dere Gägend sind d Stroosse gspeert und überwacht worde. Niemmer het me chönnen autofahre, nume d Rettigsfahrzүү, d Polizei und d Laschtwäage für die unbedingt nötige Transport sind underwägs gsi. Z Peking het me die grossi Fyyr vom chinesisches Nöijoor abseit. Wil s immer no meh Chrankni gää het, isch i de Spitäaler z Wuhan vil z wenig Platz gsi; drum het d Regierig vo China in wenige Tääg grossi nöji Notspitäaler lo boue, und me het de grad au no Sportstadie und anderi groossi öfentlichi Halle zu Notspitäler für nöji Paziänte umbout.

Mänschelääri Stroosse z Wuhan

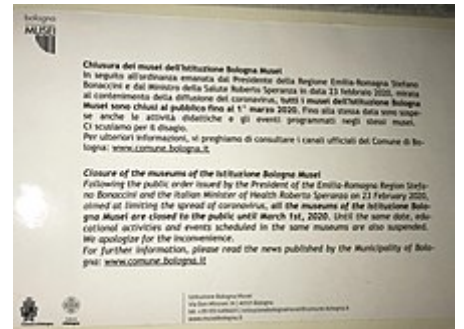
Am 11. und 12. Februar 2020 isch z Gämf bi dr Wältgsundheitsorganisazioon e Konferänz mit meh weder vierhundert Fachlüüt gsi, zum alles Wüsse über d Lungschränket und s nöie Coronavirus usztuusche und z luege, weli Massnahme nötig sind. D WHO het agfange de Länder, wo dringend Sache bruuche, Hilfsmaterial wie öpe Schutzschleider für s medizinsche Personal z schicke.

D EU-Gsundheitsminischter händ am 13. Februar 2020 z Brüssel taaget und bschlosse, mit allnen Informazioone zu däm Fall zämezschaffe, Material dörthi z lifere, wo me s bruucht und Gält z gää für d Forschig für nes Medikamänt gäge nöi Virus. Mitti März 2020 ersacht het d EU d Ussegränze gspeert.

Änds Jänner het me bin es paar Fluggselschafte die internazioonale Flüüg uf China uf Wuchen use gstriche, so bi dr Air France, de British Airways, dr Lufthansa, dr Swiss, de Austrian Airlines und no vilnen andere. D Lufthansa het afangs März d Helfti vo de Flüüg z Europa gschtriche. Im März 2020 hend es paar Fluggselschafte d Flüüg uf Itaalie abgestellt, und de isch gly bi anderi Länder die internazionalen Personeflügerei vrbotte worde. E grosse teil vo de Flugli isch am Bode blibe.

Russland het für ne gwüssi Zyt d Gränze zu China ganz zuetoo, keini Chinese händ me törfe uf Russland goo.

Italie: Z Oberitalie het me, wo s änds Februar 2020 undereinisch so vil schwääri Chranketsfäll gää het, d Schuele i däm Piet und au z Mailand zuetoo, d Region Friaul-Julisch Venetien het dr öfentlich Notstand usgrueffe, d Stroosse zu den am meischte betroffene Gmeinde sind gspeert worde,^[8] Tschuttmätsch het men abseit, und der Karneval vo Venedig het früener müessen ufhööre. Der Mailänder Dom, d Basilika vom heiligen Antonius z Padua und anderi Chile und d Museeè het me bschlosse. Wo immer wie mee Fäll i de meischte iteliänische Regioone bekannt worde sind, het Itaalien am 4. März 2020 d Schuelen im ganze Land zuetue^{[9][10]} und am 9. März grossi Regioone vo Oberitaalie lo abspeere.

So wie z Bologna het men i vilne Stedt z Itaalie d Museeè und au Schuele, Theater und anderi öfentlichi Yrichtige e Zyt lang zuetoo.

Zuenig Gschäft z Ulm

Lääri Regal z Sendelfenga dur Hamschterchäuf

Z Dütschland sind es paar Lüüt sid änds Jänner 2020 chrank worde; bis im Februar sind so Fäll bsunders z Bayern und Baade-Württebärg bekant worde. Die meischte sind Tuurische gsi, wo vo Usslandreise zugg choo sind. S Robert Koch-Institut, die nazionali dütschi Forschigsstell für Infekzioonschränket z Berlin, het

gseit, was me muess mache gäge d Epidemy.^[11] Die wältwytt gröschti Tourismus-Mäss, d *ITB Berlin*, wo afangs März 2020 gsi wäär, het men abgseit, und de au di Internazionali Handwäärchsmäss z *Münche* un d *Leipziger Buechmäss*, wo vom 12. bis zum 15. Merz gsi wäär.^{[12][13]} Im März het men au divärsi grossi Sportaläss abgseit. Ab em 16. Merz si in allne dütsche Bundesländer d Schuele un d Chinderhört zuegmacht worde, d Bundesregerig het aakündet, dass alli Läden müend schlüssse bis uf Lääbesmittel, Apeteeke, Drogerie, Banke, Tankstelle und es paar anderi wichtigi Gschäft. Hotel und Reschtaurant si au iigschränkt worde.

Z *Ängland* isch d *Londoner Buechmäss*, wo au Mitti März gsi wäär, abgseit worde. Am 13. März 2020 het d *Premier League* gseit, alli Tschuttmätsch und drby au die plaanete Länderspiili wärden abgseit; scho bi drüü grosse Klüb het s bis denn Covi-19-Fäll gha und d Schütteler hend id Quarantääene müesse.^[14]

Am 27. Februar het *Saudiarabie* d Wallfahrten uf *Mekka* staarch ygschränkt; für di *Chlyni Pilgerfahrt* überchöme d Muslim us teil andere Länder kes Visum me.^[15]

D *Fédération Internationale de Ski* het die beide Schyrönne vom 15. und 16. Februar z *Yanqing* abgseit, dr Liechtathletik-Wältverband d Halle-WM im chinesische *Nanjing*. Dr Wältautoverband *FIA* het dr *Grooss Prys vo China* z Shanghai vrschobe. I dr Schwiiz, z Dütschland und z Frankrych het me grossi Sportaläss wie öppe d Yschhockeymätsch und d Tschuttmätsch, au die vo dr Champions League, i de Staadien ooni Publikum gmacht. Am 13. März 2020 het d *UEFA* d Schuttmätsch vom lauffenden Europacup underbroche; und am glyche Tag het me z Tütschland d Bundesliga abbroche.

I dr Schwiiz het dr *Bundesroot* am 28. Februar 2020, wo men im Land scho meh weder zää Chranki gha het, groossi Verastaltige, wo meh weder tuusig Lüüt mitmache, verbotte für d Zyt vom 28. Februar bis zum 15. Merz 2020; d Kantöön müesse das Vrbott duresetze.^[16] Drufabe het d Kantonsregerig vo Baselstadt entschiide, d *Basler Fasnecht* döörff nid stattfinde.^{[17][18]} Z *Lieschtel* hets der *Chienbäse-Umzug* nit gää. D *Bärner Fasnacht* het men abbroche, d *Zürcher Fasnacht* isch aber nid vrbote worde. Dr *Engadin Schimarathon 2020* isch abgseit worde. Dr *Gämfer Autosalon*, wo vom 5. bis zum 15. Merz 2020 ggange wäär, het men au müessen absäägen^[19] un z Basel d Uuremäss. Und i dr ganze Schwiiz sind en huuffe anderi Aläss und sportliche Wettkämpf und Turnier betroffe gsi.^[20] Im *Engadin* müess men uf e tradizionell Spootwinterbruuch vom *Chalandamarz* vo afangs März vrzichte, het d Gruppe vo de Gmeindpresidänte vo dr Regioon gseit.^[21] Z Basel isch dr *Poetry-Slam*, wo Mitti März gsi wäär, abgseit. S *Poly* z *Züri* het gwüssi Master-Fyre nit gmacht. Am 4. Merz het dr *Daniel Koch* vom *Bundesamt für Gsundheit* bin ere nazionale Meediekonferänz z *Bäärn* gseit: «Die Lage ist ernst und wird immer ernster».^[22] Am 11. März het d Regierig vom *Kanton Tessin* für iires Land dr Notstand usgrueffe; d Mittelschuele und Hochschuele, d Museeën und anderi öfentlichi Yrichtige het men im Tessin zuetoo. Es sind nüün chlini Gränzübergäng zu *Italie* zuegmacht worde.^[23] Am 13. März het dr *Kanton Fryburg* gseit, uf sym Gebiet sig d Schuel uus. S *Sächsilüüte* z *Züri* isch abgseit worde.

Am 13. März 2020, wo i dr Schwiiz offiziell mee weder tuusig Chranki gsi sind, het drno au dr Schwiizer *Bundesroot* entschiide, ab jetzt blube d Schuelen und Hochschuelen im ganze Land zue, und zwar bis mindeschtens am 4. April, und me töörffi au suscht keini Verastaltige mit mee als hundert Lüüt me mache. Dr *Bundesroot* het Gält freigää zum de Betriib vo dr Privatwirtschaft und de Kulturschaffende z hälfe, wo wäge dr Pandemy in Schwirikäite groote. Und er het gseit, me sell so wyt ass es goot nümme mit em öfentliche Vercheer umereise.^[24] Und am 16. März isch dr *Bundesroot* e Schritt wytergange: er het nach Besprächige mit de Kantöön über s ganze Land s Noträcht, wo offiziell «usserordentlichi Laag» heisst, vrhängt.^[25] Das bedüütet, d Wirtschaften und anderi öfentlichi Gaschtronomybetriib und Gschäft usserte dene, wo für d

Da Zoll im Schmeatter bi Tippiizou ischt am Ziischtig, 17. März 2020 ganz zuegmacht wore – s Hoptzollamt isch offa pleba.

Grundversorgig nötig sind, müesse ab am 17. März zue blybe; a de Gränze zu allne grosse Nochberländer häts wider strängi Gränzkontrolle gee, di chline Übergäng hät me zue tue und nu no di groosse offe bhalte;^[26] Teil vo der Armee wärde zum Assischtänzdienscht für d Kantöön uufbotte, bsunders d Spitalbatallioon.^[27]

Am 15. März 2020 het s Bundesparlamänt vo dr Schwiiz die lauffendi Früeligssessioon abbroche. Glaris und Appenzäll Inneroode vrzichte für s 2020 uf d Landsgemeind, die nazionali Volchsabschtimmig vom Mai 2020 isch vrschobe worde.

Au z Öschtrych, z Poole, z Frankrych, z Irland, z Griecheland, z Norweege, z Dänemark und no in wytere europäische Länder sind d Schuele zuegange. Öschtrych het für s Bundesland Tirol d Usgangsspeeri befole. Mitti März händ no es paar anderi Länder z Mitteleuropa d Gränze gäge d Nochberländer für private Reisendi zue too.

Für ganz Italien und i teil katolische Bischtümer und refermierte Landeschile vo dr Schwiiz und Dütschland het me bis am 17. März entschide, alli Gottesdienscht und andere Mässe und Aläss abzsäage für es paar Wuche; vo gwüssne Bischöf het me vrnoo, für d Chrischte in iirem Piet sig d Suntigspflicht für d Zyt vo dr Nootlaag nümme gültig. Das preicht i vilne Chile au d Ooschtere und anderi Fyyre.^{[28][29][30][31]} Am 15. März 2020 isch dr Papscht Franziskus i dr Chile Santa Maria Maggiore z Rom vor em Mariebild «Salus populi Romani» für d Mönsche go bätte.

Israel het afangs Merz 2020 für Lüüt vo Dütschland, Öschtrych, Frankrych, Spanien un dr Schwiiz d Reis is Land vrbotte.

D Wältbank un dr Internazional Wäärigsfonds sind eis woorde, iires Früeligsträffe nit als füsische Taagig z mache, sondern nume virtuell über s Internet.

Dr Shanghai Disneyland Park het zue too und Starbucks zwöituuig Filiale und McDonald's sini drüühundert Wirtshüüser, Ikea alli dryssg Möbelgschäft z China. D Automäss Auto China het me nid gmacht, die Internazionali Mäss für Erfindige z Gämf, wo me zimli vill Neuigkeite vo China und Hongkong zeigt hätti, isch wäge dr Chranket ufe Septämber 2020 vrschobe worde.^[32] D Firma Nestlé het am 26. Februar iire Agstellte wältwyf für mindeschtens zwo Wuche alli Gschäftsreise vrbotte.^[33]

Die amerikanische Regierig het am 12. März 2020, wo men im ganze Land uf vill Oort verströit scho wyt über tuusig bestätigti Chranketsfäll gha het, d Yreis für d Europäer vrbotte.^[34] Vo teil Bundesstaaten und vil Bürgermeischer het me dr Regierig z Washington vorgwoorffe, si heig vill z lang nüüt gmacht wäge dr nöien Epidemy. Alli Dollar-Banknote, wo bim Zaaligsvercheer us Asien uf Amerika zrug chömet, het d Nootebank für sibe Tääg under Quarantääne gstellt.^[35] Mitti März isch z Amerika dr Notstand usgrueffe worde.

was me gäge d Epidemy cha mache

En Impfig gäge s nöie Coronavirus git s nit. De Lüüt, wo dra chrank worde sind, cha men im Spital hälfe gäge d Simtoom so wie bin ere schwääre Lungentzündig au suscht.

S Beschte isch es, alles das mache, was d WHO und d Gsundheitsbehörde säge:^[36] Me sell luege, was für e gueti Higiene nötig isch und hälfe, ass s Virus nid no meh Lüüt asteckt.

- d Händ guet mit Seiffe wäsche
- mit de Händ nid s Gsicht alange
- andere nid d Händ gää
- nid zu grosse Mönschegruppe go

- vo anderen und bsunders vo chranke Mönsche mindeschtens zwee Meter wyt wägg blybe – «Abstand haa!»
- wemme muess niese oder hueschte es Papyrtuech vor s Gsicht hebe^[37] oder suscht d Armbüügi
- di vrbruuchte Papyrtüecher grad in en Güselchübel mit em ene Teckel gheie
- d Händ nit mit nasse Tüecher tröchne
- d Fingernegele schnyde
- wemme Fieber het oder muess hueschte, deheime blybe
- wemme dänkt, me chönt chrank worde sy, nid eifach is Spital oder zum Dokter goo: nei, zerscht dörthii alüüte und frooge was me muess mache
- sich guet informiere drüber, wie sich d Chranket entwickelt und was d Behörde drzue sääge
- sauber schaffe bim Choche
- Flechine, won es paar Lüüt immer wider alänge, regelmässige putze
- uufbasse wemme nöimehii uf ene Reis goot
- sich nid uufrege wäge dr Chranket und de Nochrichte vo der Epidemy.^[38]

S Plakat, wo s Schwiizer Bundesamt für Gsundheit dermit im März 2020 s Wichtigste zeigt het, wo me muess mache.

Weblink

Commons: Koronavirus-Pandemy 2020 ([https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:2019%E2%80%932020_outbreak_of_novel_coronavirus_\(2019-nCoV\)?uselang=als](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:2019%E2%80%932020_outbreak_of_novel_coronavirus_(2019-nCoV)?uselang=als)) – Sammlig vo Multimediateie

- *COVID-19 (Koronavirus SARS-CoV-2)* (https://www.rki.de/DE/Content/InfAZ/N/Neuartiges_Coronavirus/nCoV.html) uf dr Websyte vom Robert Koch-Institut
- *Aktuells zum Koronavirus* (<https://www.bundesgesundheitsministerium.de/coronavirus.html>) vom düütsche Bundesministerium für Gsundheit
- *Neues Coronavirus* (<https://www.bag.admin.ch/bag/de/home/krankheiten/ausbrueche-epidemien-pandemien/aktuelle-ausbrueche-epidemien/novel-cov.html>) aktuell und allgemeini Informatioone uf dr Websyte vom Schwiizer Bundesamt für Gsundheit
- *Coronavirus disease (COVID-19) outbreak* (<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>) uf dr Websyte vo dr WHO
- *Health topics: Coronavirus* (<https://www.who.int/health-topics/coronavirus>) uf dr Websyte vo dr WHO
- *Was d WHO seit, wie me sich cha schütze* (<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>) uf dr Websyte vo dr WHO
- e Charte vo der Wält mit den aktuelle Zaale vo de SARS-CoV-2-Chranketsfäll (<https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6>) uf gisanddata.maps.arcgis.com, uf dr Websyte vom Johns Hopkins University Center for Systems Science and Engineering

s nöie Plakat vo de Schwiizer Behörde vom 20. März 2020

Fuessnote

1. Christian Drosten: *SARS. Weltreise eines neuen Virus*. In: *Biologie in unserer Zeit* 33, 2003, S. 212–213.
2. Bundesamt für Gesundheit: *Neues Coronavirus Covid-19: Drei neue bestätigte Fälle in der Schweiz* (<https://www.admin.ch/gov/de/start/dokumentation/medienmitteilungen.msg-id-78268.html>) Medienmitteilung uf admin.ch vom 17. Februar 2020
3. BAG: «Die Lage ist ernst und wird immer ernster» (<https://www.tagesanzeiger.ch/wissen/coronavirus/der-bund-informiert-zum-coronavirus/story/23042368>) Artikel uf tagesanzeiger.ch vom 4. März 2020
4. *Coronavirus in Tirol: Die wichtigsten Fragen und Antworten* (<https://www.tirol.at/informationen-coronavirus>) Imformazione uf tirol.at abgruefen am 19. März 2020
5. Robin Wright: *How Iran became a new epicenter of the coronovairus outbreak*. (<https://www.newyorker.com/news/our-columnists/how-iran-became-a-new-epicenter-of-the-coronavirus-outbreak>) Artikel uf newyorker.com vom 28. Februar 2020
6. Dan De Luce: *Why is Iran's reported mortality rate for coronavirus higher than in other countries?* (<https://www.nbcnews.com/health/health-news/why-iran-s-reported-mortality-rate-coronavirus-higher-other-countries-n1142646>) Artikel uf nbcnews.com vom 26. Februar 2020
7. Joachim Laukenmann: *Die heimlichen fälle sind ein grosses Problem*. In: *Tages-Anzeiger*, 19. März 2020.
8. Der Spiegel: *Ausbreitung des Coronavirus: Italiens Regierung will Städte abriegeln* (<https://www.spiegel.de/wissenschaft/medizin/italien-regierung-will-staedte-abriegeln-um-ausbreitung-von-coronavirus-a-c062891c-5c59-48a1-b8e3-eaf2578d2b9f>) Artikel uf spiegel.de vom 23. Februar 2020
9. *Ausbreitung von Covid-19. Italien schliesst landesweit alle Schulen* (<https://www.srf.ch/news/international/ausbreitung-von-covid-19-italien-will-offenbar-alle-schulen-schliessen>) Artikel uf srf.ch vom 4. Merz 2020
10. ... – *die neusten Entwicklungen zum Coronavirus weltweit* (<https://www.nzz.ch/wissenschaft/coronavirus-weltweit-die-neusten-entwicklungen-nzz-ld.1534367>) Artikel uf nzz.ch vom 4. Merz 2020, wo laufend aktualisiert worden isch
11. *SARS-CoV-2 in Deutschland und Ziele von Infektionsschutzmaßnahmen* (https://www.rki.de/DE/Content/Infekt/EpidBull/Archiv/2020/Ausgaben/07_20.pdf?__blob=publicationFile) Artikel im *Epidemiologische Bulletin* 07/2020 vom Robert Koch-Institut vom 13. Februar 2020
12. *Die Leipziger Buchmesse 2020 findet nicht statt* (<https://www.leipziger-buchmesse.de/absage/>) Mitteilig uf leipziger-buchmesse.de
13. *Corona in Deutschland. Leipziger Buchmesse abgesagt* (<https://www.tagesschau.de/inland/corona-deutschland-103.html>) Artikel uf tagesschau.de vom 3. Merz 2020
14. *Auch die Premier League knickt ein und stoppt den Spielbetrieb* (<https://www.bluewin.ch/de/sport/fussball/auch-die-premier-league-setzt-aus-368225.html>), Artikel uf bluewin.ch, 13. März 2020.
15. Tuqa Khalid: *Saudi Arabia halts entry for Umrah in Mecca, tourism from coronavirus-hit states* (<https://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2020/02/27/Saudi-Arabia-suspends-entry-for-Umrah-pilgrimage-due-to-coronavirus.html>) Artikel uf *Al Arabiya English Service* vom 27. Februar 2020
16. *Verordnung über Massnahmen zur Bekämpfung des Coronavirus (COVID-19)* (<https://www.admin.ch/opc/de/official-compilation/2020/573.pdf>) uf admin.ch vom 28. Februar 2020
17. *Der Morgenstraich fällt aus: Keine Basler Fasnacht im 2020* (<https://www.srf.ch/news/regional/basel-baselland/wegen-coronavirus-der-morgenstraich-faellt-aus-keine-basler-fasnacht-im-2020>) Artikel uf srf.ch vom 28. Februar 2020
18. *EILMELDUNG: Bundesrat verbietet Basler Fasnacht* (<http://fasnacht.ch/2020/02/28/eilmeldung-bundesrat-verbietet-basler-fasnacht/>) Mäldig uf fasnacht.ch vom 28. Februar 2020

19. *Die Geneva International Motorshow 2020 ist abgesagt!* (<https://www.gims.swiss/de/die-geneva-international-motor-show-2020-ist-abgesagt>) Mitteilig uf gims.swiss vom 28. Februar 2020
20. *Massnahmen wegen Coronavirus. Veranstaltungsverbot: Diese Anlässe sind betroffen* (<https://www.srf.ch/news/schweiz/massnahmen-wegen-coronavirus-veranstaltungsverbot-diese-anlaesse-sind-betroffen>) Mäldig uf srf.ch vom 5. März 2020
21. *Aus Chalandamarz wird Chaland'avrigl* (<https://www.suedostschweiz.ch/ereignisse/2020-02-28/aus-chalandamarz-wird-chaland'avrigl>) Artikel uf suedostschweiz.ch vom 28. Februar 2020
22. *Die Mehrheit der Kantone vom Virus betroffen* (<https://www.srf.ch/news/schweiz/aktuelle-coronavirus-situation-die-mehrheit-der-kantone-vom-virus-betroffen>) Artikel uf srf.ch vom 4. Merz 2020, aktualisiert am 5. Merz 2020
23. *Kanalisation des Grenzverkehrs im Tessin auf grössere Grenzübergänge* (<https://www.admin.ch/gov/de/start/dokumentation/medienmitteilungen.msg-id-78412.html>) Mediemitteilig uf admin.ch vom 11. März 2020
24. Mediemitteilung vom Bundesroot vom 13. März 2020. (<https://www.admin.ch/gov/de/start/dokumentation/medienmitteilungen.msg-id-78437.html>)
25. *Coronavirus: Bundesrat erklärt die «ausserordentliche Lage» und verschärft die Massnahmen.* (<https://www.admin.ch/gov/de/start/dokumentation/medienmitteilungen.msg-id-78454.html>) Mediemitteilig vo dr Äiggnosseschaft vom 16. März 2020, uf admin.ch.
26. *Kanalisation des Grenzverkehrs wird auf die ganze Schweiz ausgeweitet* (<https://www.ezv.admin.ch/ezv/de/home/aktuell/medieninformationen/medienmitteilungen.msg-id-78452.html>) Mediemitteilig uf ezv.admin.ch vom 16. März 2020
27. *Coronavirus: Bundesrat erklärt die «ausserordentliche Lage» und verschärft die Massnahmen.* (<https://www.vtg.admin.ch/de/aktuell/coronavirus.detail.news.html/vtg-internet/verwaltung/2020/20-03/20-03-13-mm-coronavirus.html>) Mediemittäilig vom VBS vom 16. März 2020, uf vtg.admin.ch.
28. *Coronakrise auch bei den Kirchen: Gottesdienste abgesagt.* (<https://www.stimme.de/suedwesten/nachrichten/pl/Coronakrise-auch-bei-den-Kirchen-Gottesdienste-abgesagt;art19070,4335503>) uf stimme.de
29. *Wie die Kirchen in Bayern mit Corona umgehen.* (<https://www.br.de/nachrichten/bayern/wie-die-kirchen-in-bayern-mit-corona-umgehen,RtP1Zud>) uf br.ch.
30. *Westschweiz verbietet öffentliche Gottesdienste.* (<https://www.kath.ch/newsd/westschweiz-verbietet-oeffentliche-gottesdienste/>) uf kath.ch.
31. *Maßnahmen der Bistümer zum Coronavirus im Überblick.* (<https://www.domradio.de/themen/bistuermer/2020-03-15/was-gilt-meiner-gemeinde-massnahmen-der-bistuermer-zum-coronavirus-im-ueberblick>) uf domradio.de.
32. *Die Internationale Messe für Erfindungen in Genf wurde auf September verschoben* (<https://palexpo.ch/de/medien/die-internationale-messe-fur-erfindungen-genf-wurde-september-verschoben>) Mitteilig uf palexpo.ch vom 28. Februar 2020
33. Daniel Hügli: *Lebensmittelkonzern. Radikale Massnahme: Nestlé sagt wegen Coronavirus alle Geschäftsreisen ab* (<https://www.cash.ch/news/top-news/lebensmittelkonzern-radikale-massnahme-nestle-sagt-wegen-coronavirus-alle-geschaeftsreisen-ab-1487263>) Artikel uf cash.ch vom 27. Februar 2020
34. Der Spiegel: *USA erlassen wegen Coronavirus 30-tägigen Einreisestopp aus Europa.*
35. *Coronavirus: Federal Reserve stellt Dollarscheine unter Quarantäne.* In: investing.com. 8. März 2020.
36. Elmar Plozza: *Coronavirus in der Schweiz – Bund lanciert grosse Hygiene-Kampagne* (<https://www.srf.ch/news/schweiz/coronavirus-in-der-schweiz-bund-lanciert-grosse-hygiene-kampagne>) Artikel uf srf.ch vom 26. Februar 2020
37. Derby müesst men au uufbasse, wäg em Schutz vo de natüürliche Roosstoff nid z vill Huushaltspapyr z vebruuche.

38. *Coronavirus disease (COVID-19) advice for the public: Basic protective measures against the new coronavirus* (<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>) uf dr Websyte vo dr WHO

 Bitte tue de Hiwiis zu Gsundheitsthemene biachte!

Vun "<https://als.wikipedia.org/w/index.php?title=COVID-19-Pandemie&oldid=965243>"

Letschi Bearbeitig vo dere Syte: 18:03, 6. April 2020

Abriefstatistik

Tekscht isch verfieligbar unter dr „Creative Commons Attribution/Share-Alike“-Lizänz. S cha syy, ass es zuesätzligi Bedingige git; lueg d Nutzigsbedingige fir Einzelheite. Wikipedia®